

GORAN VASIĆ

BILO JE TO U JEDNOJ ZEMLJI LUDAKA NA BRDOVITOM BALKANU

SAMOSTALNA
ELEKTRIČNA
KNJIGA

GORAN VASIĆ

**BILO JE TO U JEDNOJ ZEMLJI
LUDAKA NA BRDOVITOM
BALKANU**

ILEGALNI EMIGRANT U SVETU KNJIŽEVNOSTI?!

Pretpostavljam da je poneko od vas, dragi malobrojni čitaoci, možda već čuo ranije za čoveka koji se zove Goran Vasić. Mnogo više vas je, pretpostavljam, čulo za autora scenarija skandaloznog stripa "Ilegalni Emigranti" koji se u radu na tom "neslavnom" projektu potpisao pseudonimom "Burek". Na moje pitanje šta je hteo da kaže tako brutalnim i radikalnim scenarijem autor mi je jednom prilikom rekao otprilike ovo: "Miki Maus je simbol potrošačkog društva i mediokritetstva. Naime, današnje potrošačko društvo zahteva od čoveka da dobro izgleda i ima prijatan nastup kako bi se dopao okolini i tako sebi obezbedio što bolju cenu na tržištu. Kada sretnete ovakvog čoveka i zagrebete ispod njegove prijatne spoljašnjosti otkrićete običnog kretena, labilnog, tupavog, manijakalnog i perverzno. Diznijev Miki Maus i njegovi drugari izgledaju dobro, prijatni su, svi ih vole i dobro se prodaju. U ovom stripu Miki Maus je perverzni agresivac, Šilja je glup, Paja je incestoidni manijak, Pata je sadista, Mini je kurva!". Goran Vasić-Burek je bio jedan od najradikalnijih autora srpskog jezika podzemni strip u periodu oko i nakon pada našeg nikad prežaljenog samodržca Slobodana Miloševića. U to vreme je izdavao sam sopstveni fanzin "Debilana" i zajedno sa svojim vršnjacima Vladimirom Vukovićem-Seljakom i Lazarom Bodrožom na furiozan i beskompromisan način je prosto protutnjao kroz našu poslovično učmalu i uspavanu strip scenu. Došli su uz gomilu buke i besa, isijavali neko vreme intezivnom svetlošću iščašenog, pomenog sasvim nesvakidašnjeg sjaja, a onda bez upozorenja, tiho i neprimetno nestali u vidu magle...

Prošlo je možda i celih desetak godina od kada nisam video Gorana, a onda mi je iznenada prišao na mojoj izložbi-koncertu -projekciji "Simfonija Varvara" i rekao mi, na moje pitanje zašto se potpuno povukao sa underground strip scene, da se pre nekih godinu i po dana ponovo aktivirao i da je napisao ni manje ni više nego čitav roman!

Kada sam počeo da čitam "U zemlji budala na brdovitom Balkanu", satirični roman koji govori o teškim devijacijama u socijalnom, ekonomskom i psihološkom aspektu života našeg savremenog društva, moram da priznati da sam ja bio čak pomalo razočaran nekim preteranim osećajem konvencionalnosti i rezervisanosti pripovedačkog stila i opšte atmosfere kojom ovo štivo odiše. "Da li je ovo još samo jedan pokušaj ispisivanja političke satira na tragu modela jednog Srećka Šojića ... ili ... ipak? ..." ili je ipak trebalo dopustiti da se razvije cela stvar do tačke kada možemo da pročitamo i ovo:

“Deda, oćeš da karaš piletinu? Što ja volim matorce ... - Jel gutaš jaja dok pušiš? – Upita je Timotije. - Šta ?! - Iznenadi se kurva. - Jel gutaš jaja dok pušiš? Čuješ šta te pitam? - Melisa! - Kurva se okrenula prema koleginići dvadesetak metara dalje. - Dođi brzo ovamo! - Šta je, bre, šta se dereš? - Reče Melisa, koliginica sa podužim kurvarskim stažom. - Matori me nešto pita. Ništa ga ne razumem. - Šta treba? - Upita Melisa Timotija. - Jel gutaš jaja dok pušiš? - Ako treba da gutam, ja ću da gutam. Oćeš da pušim? - Ma jok! Meni se ne diže odavno. Pitam samo onako. Aj do viđenja, srećan vam rad. - Timotije krene dalje smejući se svojoj vickastosti.”

"Šta je, bre, ovo, otkud odjednom ova Navala mahnitosti, opscenosti, bezumlja?!" - Pomislih ... i brzo se dosetih jednog goreg nadimka kojim se ovaj novopečeni pisac potpisivao nekada- "Bouraiqc des Merdes" što bi prevedeno na naški značilo "Burek od govana"! Pa sam se onda setio da je naš spisatelj rođen 29.avgusta, na isti dan kada i jedan drugi velikan (ne) kulture koji se zvao GG Alen! ... Astrolog amater u meni je odmah konstatovao da se ne može biti slučajno!

I, naravno, osokoljen tim šta sam pročitao navalih na ostatak romana koji se može nazvati "Simfonijom primitivizma bez kočnice, šabanizma na spidu sam tradicionalnog potpunog rasula kao centralnog ishodišta našeg mentaliteta"! ... Notorni alkoholizam kao svetonazor, "Stari" primitivizam kao filozofski odgovor na probleme svakodnevice, zavist kao deo narodnog duha, pakost kao deo folklornog bogatstva, tupavost kao najpoželjnija osobina, prostakluk kao Životni stil, itd, itd ... Setih se da je Nikolaj Gogolj napisao svoje "Mrtve duše" kao prvi deo planirane trilogije u kojem je hteo da prikaže Aktuelni "Ruski Pakao" u kojem je i sam živeo. U drugom delu je trebalo da se prikaze "Čistilište" u kome bi se ukazalo na metode koji bi poslužili za moralno pročišćenje, sam opšti boljitak naroda. A u trećem, završnom, "Ruski raj" u kom bi se svi junaci prikazali u najpozitivnijem, poželjnom svetlu. Dakle, Gogolj je hteo da svoje sunarodnike kroz svoju trilogiju pouči da postanu bolji. Ali, kada čovek pročita Goranov roman, ne može, posle sve posvemašnje sveprožimajuće bede, jednodimenzionlnosti, sitnodušja, plitkosti, pokvarenosti, prizemnosti svih likova da pomisli nešto drugo nego da bi ovaj literarni spis (!) mogli okarakterisati drugim imenom nego "Srpski pakao"! ...I nakon sve nagomilane koncentrisane negativnosti kojima prosto isijava ovo delo teško bi bilo zamisliti drugačiji naziv za eventualni nastavak nego "Jugoslovenski pakao 2", odnosno "Balkanski pakao 3". Imajući u vidu da se može reći da je ovo štivo zapravo dobra refleksija čitavog iskrivljenog političko-kapitalističkog sveta u kojem smo živeli i živimo. To je pakao u kojem ima zločina, ima i kazne, ali nema ni u nagoveštaju mogućnosti bilo kakvog poboljšanja jer je mentalni sklop svih anti-junaka ovog romana

toliko skučen, tvrdokoran i nesklon samorefleksiji i pokušaju korigovanja sopstvenih grešaka i mana. Ovi ljudi nemaju nikada nimalo sumnje - za sve njihove greške, promašaje i opštu disfunkcionalnost kriv je uvek neko drugi!... Jeste, Burek nam je priredio "Literarni Pakao", ispunjen urnebesnim humorom koji ne poštuje nikakve autoritete, niti priznaje bilo kakve granice. Grohotnim smehom u lice jahača apokalipse koje je sam đavo poslao da naplate nalog koji smo svi mi svojim činjenjem i nečinjenjem ili možda tek individualnim ludilom udruženim u veliko kolektivno ludilo, napravili!? ... Ovo nije literatura za one koji čitaju bestselere, savim sigurno, ali ni za one koji čitaju "ozbiljnu" literaturu i slične ... Ovo je roman za one koji se slažu da je Vladimir Vuković-Seljak bio najveći umetnik našeg doba! ...

Danilo Milošev Wostok/Mediokritet

PRVI DEO:

HILJADU PUTA ISPRIČANA PRIČA

1. DOK TROJICI NE SMRKE, JEDNOM NE SVANE

Jednog popodneva je Timotija Rajića obradovala mesec dana očekivana vest. Njegov šezdesetšestogodišnji stariji brat Haralampije Rajić je umro. Od kako se siroti Haralampije šlogirao, Timotije je nestrpljivo očekivao vest o njegovom upokojenju. Svaki dan čekanja je u njemu pojačavao nervozu zbog tromosti kojom se smrt približavala šlogiranom Haralampiju. Kada je izgubio strpljenje odlučio je da uloži žalbu zbog toga što je smrt svoj posao obavljala traljavo i nesavesno. Ali pred tom odlukom se isprečila jedna poteškoća, nije znao kome da uloži žalbu. Razmišljao je, premišljao i došao do zaključka da jedino Bog prima žalbe na nesavestan rad anđela spasilaca i smrti upokojitelja. No, i tu je postojala jedna poteškoća. Nije znao kako da uloži žalbu Bogu, te je počeo da napreže ostareli mozak. Sa ovozemaljskim institucijama je bilo lako, uzmeš papir i olovku, napišeš šta i ko ne valja, i pošalješ nadležnima. Ali Bog nije ovozemaljska institucija, njegov svet prevazilazi domete ljudskih spoznaja, prizemnih zakona i materijalnih birokratskih začkoljica. Bog nema ni kancelariju, ni adresu stanovanja, te je izlišno pisati žalbu koja nigde ne može biti podneta. Nakon ovog teškog filozofskog razmišljanja je došao do zaključka da se Bogu može obratiti jedino nematerijalnim, duhovnim putem. Tako je počeo svakog jutra i večeri da se obraća Bogu moleći ga da, što je pre moguće, uzme Haralampijevu dušu. No, molitve su ostajale bez odgovora. Opet je otišao u filozofske vode i zaključio da Bog ne uvažava molibe i zahteve poslate sa bilo kog mesta, već isključivo iz zvanične Božje institucije. Tako je nakon dužeg vremena počeo svakodnevno da posećuje crkvu. Najpre se obraćao Bogu, a zatim bi uputio pohvalu nekom svecu kojeg bi molio za ispunjenje želje. Svakog dana se obraćao drugom svecu računajući na to da će se i sveci založiti kod Boga za njegovu stvar. Sveštenicima je govorio da se moli za dušu svog obolelog brata, te su se i oni pridruživali jednom kratkom molitvom za pomoć obolelom Haralampiju. Doduše, sveštenici nisu pitali Timotija za šta se tačno moli, da li za Haralampijevo ozdravljenje ili upokojenje. Njihovo je bilo da se mole, pa su se molili za šta god. Kada se Haralampije konačno ispustio dušu, Timotije je otišao u crkvu da se zahvali Bogu i svecima na

uvaženoj molbi. Haralampije je bio poslednji od Timotijeve braće. Nekoliko godina ranije karte u jednom pravcu za Onaj Svet su iskoristili Arsenije i Petronije, njegova mlađa braća.

Bogu hvala, konačno mu je uslišena želja da bude najstarija muška glava u porodici. Gazdovanje na porodičnom imanju u rodnom selu Gajdašu će od sada biti njegov posao. A pre toga mu preostaje da pošteno podeli imanje na četiri jednaka dela, ali tako da njemu pripadne najveći i najbolji. Tu je trebalo podeliti očevu imovinu, koja nije bila mala. Livade, pašnjaci, njive, voćnjaci... Iha! Konačno će svu muku da naplati.

Otac i majka za sobom nisu ostavili testament, tako da je podela sveg tog imanja bila njegov posao. Doduše, moraće da se gnjavi po sudovima, jer bez sudskog pečata nijedna tapija ne važi. Možda će njegove sestre, koje su božjom nepravdom, još uvek žive, i koje su se udale i otišle u grad želeti da dobiju svoj deo. Ta misao mu je sinula jer je grad iskvario mnoge lepo vaspitane ljude. Lagodan gradski život je plodan teren za svakojake budalaštine, te tamo čovek brzo zađe u oblake i zaboravi ko je, šta je i odakle je, te saseče sopstveni koren. Primetio je da su Bogdanka i Ružojka postale gospođe čim su se udale u grad. Ponašale su se kao da selo nikad nisu videle, a kamoli živеле među kravama, kozama, ovcama i kokošima. Njegove, gradskim budalaštinama zanesene sestre će sigurno pokrenuti nekakvu parnicu po pitanju nasledstva. Ali, to mu nije predstavljalo problem. U Gajdašu kćerke nisu dobijale nasledstvo, pa će se ostavinaska rasprava rešiti veoma brzo.

Oko majčinog imanja neće biti rasprave. Za sobom je ostavila njivu Zlatorodicu koju je donela u miraz. A Zlatorodica je vredela kao pola očeve zaostavštine. Timotije ju je obezbedio za sebe tako što je negovao majku kada je osetio da joj se bliži trmin za odlazak na Onaj Svet. Nadao se da će mu, bar na samrti, majka prepisati svoju imovinu, ali – ćorak. Stara rospija je sebi samoj obezbedila zabavu na Onom Svetu. Radovala se što će moći da se smesti na neki oblačak i gleda decu kako kopaju oči jedno drugom zbog jedne obične njive. A i onog ostalog. To će biti opšta jebada – mislila je. Njenom mužu, ocu njene dece, je jednom palo na pamet da napiše testament, ali rospija se nakostrešila na njega govoreći da će ih tako oboje žive sahraniti. Otkud je on znao šta ko od dece želi, govorila mu je, neka deca među sobom podele imanje kako njima odgovara.

Timotije je sačekao da padne mrak i Milunka ode na spavanje. Pod okriljem mraka je, kao da obavlja nekakvu protivzakonitu delatnost, uzeo papir i olovku, seo za sto i staračkim švrakopisom počeo da deli imovinu. Dok je škrabao po papiru, osluškivao je u pravcu spavaće sobe, da se Milunka ne probudi i iznenadi ga u poslu. Nije valjalo da žena vidi šta radi, jer će sva ponosna što njen muž ima autoritet da deli porodično imanje početi da brblja na sve strane sama sebi dižući cenu. Tako bi priča mogla stići do ušiju familije koja bi se osetila ozlojeđeno i gledala kako da mu pokvari planove.

Sutradan je selo čulo da je Timotiju umro brat, te mu je komšiluk prilikom susreta izjavljivao saučešće uz kratke komentare vezane za svrsishodnost života. Neke komšije nisu imale strpljenja da čekaju slučajni susret sa Timotijem, pa su dolazili njegovoj kući da kažu kako saosećaju sa njegovim bolom, a zatim se bacili na rakijicu i meze za pokoj duše. Timotije je bio pod velikim naporom, jer nije bio red da ljudi primete koliko mu je, u stvari, drago što je njegov brat napustio ovaj svet. Čudna je ta seljačka ćud. Mnogi su pri izjavi saučešća toliko krivili lica praveći tužne grimase da su ličili na karikature kakve ni najbolji majstor ne bi mogao nacrtati. Grimase su pratili odglumljeni uzdasi bola i po neki lelek. Po izobličenošću lica Timotije je znao kome je stvarno žao, a koga boli uvo i za njega i za njegovog preminulog brata. Što je grimasa bila izraženija i bolni uzdah glasniji, to je ovog više bolelo uvo. Ali nikom nije zamerao na neveštoj foliraži i primao ih sa istom iskrivljenošću. I njima će neko umreti, pa će Timotije pred njima kriviti lice i bolno uzdisati, kako bi popio najbolju rakiju poždrao najukusnije meze za pokoj duše.

Pošto je isprimao saučešća i potrošio tri flaše domaće rakije, spremio je crninu i pošao put rodnog sela da sahrani brata.

2. SARANA

Gajdaš, kao i mnoga planinska sela razuđenog tipa, nije imao organizovano groblje. Pokojnici su sahranjivani na svojim parcelama, ako ne u neposrednoj blizini kuće, onda na najbližem pašnjaku, njivi ili livadi. I uvek pored samog puta. Idući seoskim putevima i kozjim stazama čovek je često sretao nadgrobne ploče od crnog mermera. Na njima je pored imena, prezimena, datuma rođenja i smrti i epitafa stajao i portret čoveka koji leži ispod mermera. U zavisnosti od mode vremena u kojem je neko sahranjen, neki portreti su bili uklesani, neke porodice su na mermer stavljale fotografije pokojnika, crno-beli ili u boji. Fotografski portreti na nadgrobnom mermeru deluju nekako drugačije na živog posmatrača, ili je to samo lični utisak. Kada posmatra običnu fotografiju nekog čoveka, bio on u životu ili ne, posmatrač vidi samo sliku i ništa više. Ali dok posmatra sliku odavno odapelog čoveka na onom mermeru ima sasvim drugačiji utisak. Obuzima ga neki čudan osećaj, kao da iz te slike zrači život. Kao da će onaj na slici svakog časa namignuti, okrenuti glavu ili progovoriti. Prolazeći pored krajputaša čovek bi se nekad osetio nelagodno. Imao bi utisak da lica u ovalnim ramovima budno čuvaju svoju imovinu pomno posmatrajući svakog prolaznika pokušavajući da prokljuve kuda ide, čime se bavi, ko mu je askurđel i šta nosi u kesi.

Ni Rajići nisu bili izuzetak. Pokopavani su na brdu sa kojeg su imali lep pogled na rodnu kuću. Preko sto godina stara kuća je bila nemi svedok događaja koji su uticali na prilike u zemlji. Preživela je tri rata, mnoga politička i ekonomska previranja, vremena izolacije i bede, kao i vremena obilja i prosperiteta. U zavisnosti od prilika i potreba imala je različite uloge. Kada se neki Rajić ženio, ispred nje je podizan šator za svadbeno veselje. Kada bi umro, bila bi pretvorena u kapelu. Haralampijeva sahrana joj je dodelila ovu drugu ulogu. Najbliži rođaci su kroz dnevnu sobu išli u mimohod oko velikog trpezarijskog stola na kojem je u otvorenom kovčegu ležao Haralampije osvetljen plamenom sveće iznad glave. Kada bi uputili poslednji pozdrav upokojenom, seli bi za veliki drveni sto u dvorištu i podelili zaduženja, kako bi sahrana prošla u najboljem redu. Samo, Timotija nikako nije napuštala sablasna pomisao na to da bi se mrtvac mogao probuditi i pokvariti planove. Dok su Kutnja i Bogdanka krpama terale muve sa leša, Timotije se vrzmao oko kovčega gledajući čime mrtvacu da zvizne po glavi ako se probudi.

Trećeg dana je dvorište bilo ispunjeno daljom rodbinom, prijateljima i poznanicima, koji su držeći upaljene sveće došli da isprate Haralampija na večni počinak. I oni su mu u mimohodu uputili poslednje pozdrave, a onda se okupili u dvorištu. Neki su jedva čujno razgovarali među sobom kako bi im brže prošlo vreme do zvaničnog početka sahrane.

Kada je stigao i seoski sveštenik, Harampije je premešten na veliki sto u dvorištu. Sveštenik na brzinu izjavi saučešće ožalošćenima, pa pogleda na sat:

- Daj da otaljam to na brzinu, pa da idem, – reče. – Imam posle jedno krštenje, - pride Haralampijevom sinu Živoradu stišavi glas. - Vi znate kolika je tarifa? Meni dvesta pedeset đunti, i pedeset đunti pomoćniku.

Pošto je sveštenik utvrdio uslove poslovanja, njegov pomoćnik iz akten tašne izvadi i pripremi kandilo, pa sveštenik otpoče svoj posao.

- Oče naš mrmrlj primi raba božijega Haralampija u carstvo svoje mrmrlj, - pevao je opelo kao da su ga puškom naterali. Klatio se i kolutao očima dok je raspevanim ustima overavao ulaznicu za carstvo nebesko. Malo po malo, otegao bi - Aleluja, aleluujaaaa, – na to bi se prisutni prekrstili. Pa onda opet, – muml mrmrlj aleluja, – pa opet se svi prekrste. Nakon desetak minuta pojanje se konačno završi i žalosni skup pođe da isprati pokojnika na poslednje putovanje.

Sanduk smestiše na kola koja su dva vola tromo vukla uz brdo prateći krst na čelu povorke. Do samih kola su bili najbliži članovi porodice, za njima je išla uža, a zatim šira familija, a onda prijatelji, poznanici i znatiželjnici. Žalosna povorka je Haralampija pratila jecajima iz grla njegove udovice i njegovih ožalošćenih sestara. Povici joooj! jiiih! ajoj! kuku! šta ćemo bez tebe! bili su deo pogrebnog dekora, a za njih su bile zadužene žene koje nisu u rodu sa pokojnikom. One su samo želele da se pokažu pred drugima, da vidi selo kako kukaju. Muškarci su pravili bolne grimase jako zažmurivavši oči i kriveći usta. Jaukali su i brisali suze kojih, često, nije ni bilo. Ceo taj dekor je nije toliko bio rezultat duševne patnje, koliko predstava za selo. Bilo je vrlo važno da selo vidi kako ožalošćeni pate za svojim pokojnikom. Želja za dobijanjem seoske naklonosti je sahrane često pretvarala u prave cirkuse. Timotije je brisao suze kojih nije ni bilo, jecao i pravio grimase stiskajući očne kapke što je jače mogao. Trud mu se isplatio kad je kovčeg stigao skoro na sam vrh brda. Tada mu je iz oka skliznula jedna suza.

Malo porodično groblje na brdu je bilo spremno da primi još jednog stanara. Pored otvorene rake su čekali dvojica krupnih seoskih momaka oslonjenih na lopate. Haralampijev kovčeg spustiše na zemlju, pokriše poklopcem i zamandalije ekserima. Pop posu malo malo vina na kovčeg i dade blagoslov za spuštanje u raku. Jecanje rodbine postade jače i iskrenije dok je kovčeg silazio u utrobu zemlje. Noebazirući se na ucveljenu gomilu, dvojica krupnih momaka počеше da nasipaju zemlju u popunjenu raku. Bio je red da svi prisutni uzmu malo zemlje i bace ga u raku koja se zatrpavala. Bilo je ljudi koji nisu mogli prihvatiti činjenicu da je Haralampije umro, i želeli su da ga bar još jednom vide i čuju neku reč od njega. Oni su se sve vreme sahrane nadali da je Haralampije doživeo kliničku smrt, te da će se probuditi, ustati iz kovčega začuđen neslanom šalom. Njih je nada u takav ishod događaja napuštala

malo po malo, kako se malo po malo raka punila zemljom. Timotiju je svaki novi grumen u raki malo po malo terao strah da bi Haralampije mogao da se povampiri. Ostao je pored groba dok i poslednji grumen zemlje pokrije kovčeg. Tek tada je bio siguran da mu mrtvac ne može pokvariti planove i strepnja ga konačno napusti. Sveštenik uze pare, pojede malo pečenja, popi čašu vina i, praćen pomoćnikom i aktovkom, uđe u crni džip i ode putem božje misije.

Sahrana je bila završena i došao je red na ono zbog čega je većina ljudi i došla – gozba. Sto u dvorištu je bio mali za sve, pa su gosti morali da jedu na smenu. Na stolu su se pušile šerpe pune čorbi, a oni kojima sreća dodelila mesto u prvoj turi su ih pomamno gledali, dok je voda išla na usta onima kojima je zapala druga tura. Ipak, gosti iz pristojnosti nisu halapljivo navaljivali na jelo. Kašike su stidljivo zveckale po tanjirima, kao da nisu želele da ometaju večni san sveže pokopanog Haralampija. Razgovori uz obed su bili tihi, uglavnom ispunjeni sećanjima na pokojnika. Čule su se reči hvale o njegovom obziru, razumevanju, znanju i snalažljivosti. Haralampije je pripadao onoj sorti ljudi koju hvale i veličaju tek kada se presele na Onaj Svet. Na kraju, razgovor je stigao do smrti. Pričalo se o bezvrednosti života, jer, šta god radili, ljudi na kraju umru. Eto šta je život, komentarisali su, živiš, radiš, mučiš se, i nakraju umreš. Nakon čorbe na red je došlo glavno jelo, pa pečenje. Kada su jedni napunili stomake, ustupali su mesta onima koji su čekali da ih napune. Gozba je na kraju bila krunisana slatkim kolačima.

Kada je počeo da se nazire sumrak svi stomaci su bili puni i spremni za ono najvažnije – piće. Pri svetlosti lampe nad ulaznim vratima kuće flaše spremne za pražnjenje su imale odsjaj koji je hipnotički delovao na prisutne. Pivo, vino i rakija su lagano klizili u stomake natapajući pojedenu hranu alkoholom. Kada je hrana toliko natopljena alkoholom da više nije mogla upiti, ovaj je nesmetano ulazio u krv i polako mutio mozak potiskivajući pristojnost. Tada su ljudi počeli da prikazuju svoju pravu prirodu. Razgovori su postepeno postajali sve glasniji. A kada je zaliha alkohola svedena na minimum, prisutni su zaboravili povod okupljanja. Počela je žučna rasprava oko nekog seoskog puta. Neko nije hteo da se odrekne malog parčeta njive, tako da je projekat puta ostao samo mrtvo slovo na papiru. Bio je pomenut i neki Rajko koji nije hteo da uda kćerku za jednog lepog i dobrog momka iz poštene familije. Taj momak nije bio bogat, a Rajko je pucao visoko, hteo je da se dobro ovajđi od kćerkine udaje. Raspravljali su se još oko koječega. Čuo se i prvi vic. O studentu koji je sreo đavola i da bi ga se oslobodio morao je da prdi i tako oduva lišće s drveta, pošto nije uspeo, đavo ga uhvati za rame i student se probudio i ugledao profesora koji me reče da ne mora da prdi ako već spava na predavanju. Gosti se nasmejaše, a onda je usledio i drugi. Jedan čovek se tako lepo oraspoložio da je podigao guke

i počeo da peva neku fušerajsku kafansku pesmu. Ubrzo mu se pridružilo još nekoliko glasova, a jednog lika je pesma tako živo ponela da je skočio na sto i počeo da igra. Najbliža rodbina je sugerisala okupljenima da su došli na sahranu, a ne na terevenku. Ali uzalud, ovi su bili toliko pijani da ništa nisu čuli. Ožalošćenima nije ostalo drugo do da se povuku i čekaju da se gosti razidu. Timotije pod okriljem mraka ode na brdo na kojem je pokopan Haralampije. Gledao je grob i kada se uverio da nema rupe koju bi vampir mogao da prokopa i izade, mirne duše se vratio veselom ožalošćenom skupu.

Tada je pijana Timotijeva glava nekontrolisano istrtljala:

- Hvala Bogu, sad ću ja da gazdujem.

3. NJIVA RAZDORA

Pošto Timotijevi roditelji nisu ostavili testament, njihovi nasljednici su morali doći na sud kako bi međusobno odredili kome šta pripada. Sudskom pozivaru je, nakon Haralampijeve sahrane, trebalo pet godina da Timotiju donese poziv za ostavinsku raspravu. Rasprave, u stvari, nije ni trebalo da bude. Trebao se nagoditi sa sestrama, a njihovo prisustvo je, po njegovom mišljenju, bilo samo stvar formalnosti. One su, kao nenasledni faktor, trebale da aminuju volji novoustoličene glave porodice. Deo nasljedstva je pripadao i sinovcima i sinovicama, deci srećno upokojene braće. Ali pošto oni nisu najstarije muške glave, i njihovo je bilo da aminuju Timotijevoj volji. Spokojan i uveren u uspeh svoje zamisli, spakovao je plan međufamilijarnog razgraničenja i krenuo put rodnog Gajdaša.

Došavši u Gajdaš, Timotije se nije odmah uputio ka rodnoj kući, već je krenuo u obilazak starih poznanika. Iako je svakom domaćinu došao s namerom, svakome je pričao kako ga je put slučajno naveo baš na njegovu kuću. Po starom seljačkom običaju, prvo je pitao ono što ga nije zanimalo, za zdravlje, domaćinovo, ženu, decu, unuke i tako to. A domaćini, opet po starom seljačkom običaju, kukali ako im je dobro išlo u životu, ili ćutali ako su preživljavali crne petkove. Pošto bi se naslušao, što kuknjave, što ćutanja, kao neobavezno bi pitao da li su im navraćale njegove sestre i da li su pričale nešto o imovini Rajićevih. Tek kada nije čuo ništa o svojim sestrama, krenuo je put rodnog doma. Prolazeći rodnim selom uverio se da se ono od Haralampijeve sahrane nije ni malo promenilo, za razliku od nekih sela toga kraja koja su zbog blizine prometnih magistrala bila pristupačna bilbordima i sličnim pomodarskim novotarijama. Rodna kuća Rajićevih se, kao ni selo, nije promenila gotovo stotinu godina. Njeni zidovi su sada imali privilegiju da svedoče pripremama za ostavinsku raspravu. Dnevna soba je posle uloge kapele preuzela ulogu konferencijske sale. Sto koji je pre pet godina držao Haralampijev kovčeg, sada je preuzeo ulogu pregovaračkog stola. Glava porodice, Timotije Rajić, je seo na čelo stola kako bi obuhvatio pogledom sestre Bogdanku Klompić, Zoranku Minjević i Ružojku Stamenić. Za stolom su bile i Kutnja i Kupina Rajić, udovice njegove upokojene braće Arsenija i Haralampija. Bio je tu i Haralampijev sin Živorad, a prisustvo Haralampijeve kćerke Ane je Timotiju bilo posebno mrsko. Ona je bila je izrod u fmiliji. Nije bila dobra i pokorna žena kao, recimo, njene tetke Bogdanka, Zoranka i Ružojka. Ana je bila je stroga, svojeglava i pravdoljubiva. Spremna da pomrsi račune skorojevićima i muljatorima, ako bi samo nanjušila njihove namere. Život ju nije mazio, tako da je iz svake bure i svih vetrova života koji su je nemilosrdno šibali izlazila jača i odlučnija.

Nikad niko nije mogao uticati na njenu volju, niti je iko mogao slomiti. Branila je ono što je njeno, a na tuđe nikad nije ni pomislila. Takva sorta je u narodu bila retka i poštovana među dobronamernim i poštenim ljudima, dok je među skorojevićima i pokvarenjacima smatrana neprijateljskom.

Timotije je iz džepa izvadio papir na kojem je naškrabao podelu očevine.

- Ja sam ovako podelio imovinu, - započe Timotije. – Sestre ne dobijaju ništa. Kuću i okućnicu ćemo podeliti ja i Haralampije, pošto smo mi najviše uložili u kuću...

- Ne može tako, - pobuni se Zoranka. – Saćeš ti da odlučuješ ko šta može da dobije!

- Kako sestre ne dobijaju ništa?! – Pobunila se i Bogdanka. – Po zakonu svi naslednici imaju jednako pravo nasledstva.

- Jeste li vi normalne?! – Planu Timotije. – Kad ste videle da su u Gajdašu sestre braći uzimale imovinu?

- Praznoglavići, - reče Zoranka. – Sve su podelili brat i dve sestre, na jednake delove.

- Jeste, - potvrdi sarkastično Timotije. – A šta je onda bilo?!

- Otkud ja znam šta je bilo, - reče Zoranka.

- Sleteo gavran na šupu, - Timotije značajnim tonom poče pripovest. – Došao crni oblak i pustio kiselu kišu na letinu. Starija sestra videla leteći tanjir da leti na nebu, pa potrčala za njim. Leteći tanjir pustio neki zrak i uvukao je u sebe. Tamo su vršili neke eksperimente na njoj, pa je poludela od šoka. Eno je, još leži u ludnici. Praznoglavić je pre pet godina otišao da kupi novine, i još se nije vratio sa trafike...

- Pusti te bapske priče, - reče Ružojka.

- Nisu to bapske priče! – Uvredi se Timotije. – Bog sve vidi i sve zna. Bog je rekao da braća nasleđuju očevinu, a sestre, pošto se udaju i idu u drugu familiju, ne dobijaju ništa.

- Otkud ti znaš šta je Bog rekao? – Upita ga značajno Bogdanka. – Jesi li možda razgovarao s njim, pa ti je on to rekao u poverenju?

- Ti, Bogdanka, misliš da si najpametnija ako si završila fakultet, - uzvratila joj Timotije.

- Kakve veze ima fakultet sa zaostavštinom? – Uzvratila Bogdanka. – Otkud ti pravo da pričaš u Božje ime?

- Ne možemo ovako raditi, - Ružojka prekide Timotijevu i Bogdankinu raspravu. – Moramo se dogovoriti, da vidimo kome je šta najpotrebnije.

- Zoranka je u najtežoj finansijskoj situaciji, - reče Bogdanka. – Njoj bi najbolje bilo da dobije šumu.

- Neću ja ništa, - reče Zoranka. – Dajte meni samo Zlatorodicu.

- Oho! Nisi ti naivna! – Dobaci joj zajedljivo Bogdanka. – Pa ta Zlatorodica vredi više od cele zaostavštine.

- Šta ti hoćeš? – Naroguši se Zoranka. – I ti i Ružojka ste se udale u grad. Ja sam jedina ostala u Gajdašu, i ja ću Zlatorodicu najbolje da iskoristim.

- Tebi je sad krivo što se nisi udala u gradu, pa hoćeš nama da napakostiš! – Reče joj Ružojka.

- Što bih ja vama pakostila, - branila se Zoranka. – Kažem: meni dajte samo Zlatorodicu, a vi ostatak delite kako vam volja.

- Dosta! – Timotije lupi šakom o sto. – Razgalamile ste se kao neke kvočke! Sve imamo da podelimo ja, Haralampije, Arsenije i Petronije. Tačka. A Zlatorodicu...

- Nećemo mi ništa da delimo, - prekide ga Kutnja. – Neka kaže ko šta hoće, i mi ćemo da mu isplatimo.

- Šta da isplatiš?! – Prostrela je Bogdanka. – Ne može to tako.

- Ko kaže da ne može tako? – Kutnja podiže nos.

- Ja kažem. – Odgovori joj Bogdanka.

- Ti kažeš? – Kutnja još više podiže nos. – Jesi li ti neki zakon ovde? Ti si kao neki teksaški šerif, pa je tvoja reč zakon?

- Šta si ti digla nos?! – Umeša se Ružojka. – Misliš da si Bogom dana ako živiš u Montrealu.

- Jesam, - reče Kutnja. – U odnosu na vas ovde, ja sam Bogom dana. Znaš li šta ja tamo sve imam? Celo selo mogu da kupim kao od šale, onako usput. I još da mi ostane kusur.

- Da, da, - reče Ružojka. – Širiš se kada dođeš ovde, pošto je sve jeftino. A kad se vratiš u Montreal, stisneš se kao petoparac. Zmija ti se useli u džep.

- Ako već imaš sve u Montrealu, - zaceri se Bogdanka. – Zašto si onda došla u ovu vukojebinu da uzmeš parče zemlje. Ne bi ti dupe zinulo za imanje da tamo imaš sve.

- Ućutite! – Timotije dreknu iz sveg glasa. – Ja sam najstarija muška glava! Ja imam pravo da delim imovinu! Biće onako kako ja kažem!

- E neće! – Usprotivi se Zoranka.

- E hoće! – Bio je uporan Timotije. – A što se tiče Zlatorodice, tu nema rasprave.

- Jeel?! – Dobaci Bogdanka podrugljivo. – Baš me zanima da čujem kako to nije tema rasprave.

- Ako te zanima, reći ću ti, - reče Timotije. – Ko je negovao majku kad je ostarila? E pa ja! Ja sam je odveo u Bunarnicu i gledao sve do smrti. To znači da ja imam pravo na Zlatorodicu.

- Kako te, bre, nije sramota?! – Viknu Kutnja. – Đubre jedno bezobrazno! Ko je slao novac za mamino izdržavanje?! Koliko smo ti para poslali mi iz Montreala da neguješ majku?

- I ja sam gledala majku, - umeša se Zoranka. – Donosila sam joj sir i kajmak, spremala drva...

- A što je nisi odvela u svoju kuću? – Branio se Timotije. – Nego sam ja morao da je vodim čak u Bunarnicu.

- Pa ti si navaljivao da je vodiš! – Uzvratila mu Zoranka. – Ti ćeš najbolje da je gledaš, pomoći će ti i Vlasta i štatijaznam!

- Vas tri se više ništa ne pitate, - reče hladno Timotije i uperi pogled na svoj papir.

- Na osnovu čega si došao do zaključka da se nas tri ništa ne pitamo? – Upita ga Bogdanka podrugljivo.

- I ne samo nas tri, - dodade Ružojka. – I Živorad i Ana se nešto pitaju.

- Samo se ja pitam! – dreknu Timotije. – Ana je uvek bila nemoralna žena, i ne bi me čudilo da traži svoj deo imanja. Čudi me da ste se vas tri, dobre i valjane žene, domaćice, drznule da tražite ono što vam ne pripada.

- A po čemu sam ja nemoralna žena? – Pobuni se Ana. – Objasni mi, molim te.

- Tu nema šta da se objašnjava, - reče Timotije. – To svi ovde prisutni veoma dobro znaju.

- Reci mi da znam zašto sam ja nemoralna žena, - bila je uporna Ana. – Jel zbog toga što nikome nisam dozvolila da me zajebava?

- Nemoj da skrećeš temu, - reče Bogdanka.

I tako. Galama se nastavila do kasno uveče. Sutradan je familija krenula put Suda u Tiketnici. Ispred sudnice ih je dočekala mala čekaonica, pa se familija tiskala čekajući poziv sudije LJubičice Paragrafov. Uvređeni Timotije je digao nos uzdižući samog sebe iznad halapljive i nezahvalne familije. A familija njegovo aristokratsko držanje nije zarezivala ni za suhu šljivu. Čavrljala je nešto između sebe, ne obraćajući pažnju na glavu porodice. U čekaonici se pojavio čovek u odelu i s akten tašnom u ruci, stao pred familiju brzim pogledom odmerivši sve prisutne.

- Oprostite, olim vas. Je li ovo zaostavština Filipiona i Marinele Rajić? – Upitao je. Pošto je dobio potvrđan odgovor, pružio je ruku najbližem mu Živoradu. – Dozvolite da se predstavim. Ja sam advokat Proćorko Pronalazarević, pravni zastupnik braće Mitraljezivoja i LJubopitka Rajića iz Varšave.

Rukovao se sa svima redom, pa se, po navici, raspitao o rodbinskim vezama njegovih klijenata i familije koju je upoznao. Požalio se na teškoće svog advokatskog zanata i pitao sve i svašta.

- Zaostavština Filipiona i Marinele Rajić! – Čulo iza tek otvorenih vrata.

Familija i advokat Pronalazarević uredno, u koloni, uđoše u sudnicu predvođeni najstarijom muškom glavom, Timotijem Rajićem. Pošto su se smestili u red stolica, ostavinska rasprava je mogla da počne. Sudija je čitala predmet rasprave praćena ravnomernim kuckanjem pišaće

Thank You for previewing this eBook

You can read the full version of this eBook in different formats:

- HTML (Free /Available to everyone)
- PDF / TXT (Available to V.I.P. members. Free Standard members can access up to 5 PDF/TXT eBooks per month each month)
- Epub & Mobipocket (Exclusive to V.I.P. members)

To download this full book, simply select the format you desire below

